วารสารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย
ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
Journal homepage: https://www.tci-thaijo.org/index.php/bulletinatpf/index

สถานีขนส่งทางรางในแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ : ชื่อและภาพสะท้อนพื้นที่สตรีในฝรั่งเศส

กันตพงศ์ จิตต์กล้า* สุปรียา ป้องเรือ และวรรณฤดี คุระวรรณ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

Île-de-France's Railway Stations: Names and Reflections on the Place of Women in France

Kantaphong Chitkla*, Supreeya Pongrua, Wanrudee Kurawan
Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History :

Received 3 April 2025

Revised 5 June 2025

Accepted 6 June 2025

คำสำคัญ :

ชื่อสถานี, ภูมินาม, สตรีนิยม, สังคมเมืองฝรั่งเศส, ฝรั่งเศสในปัจจุบัน

Keywords :

Station Name, Toponymy, Feminism, French Urban Society, Contemporary France

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง "สถานีขนส่งทางรางในแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ : ชื่อและภาพสะท้อนพื้นที่สตรีในฝรั่งเศส" มุ่งวิเคราะห์ชื่อสถานีขนส่งทางรางในแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ และศึกษาภาพสะท้อนพื้นที่สตรีในสังคมฝรั่งเศสผ่านการตั้งชื่อสถานีเหล่านี้ โดยอาศัยแนวคิดทางภูมินามและสตรีนิยมเป็นกรอบการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่าการตั้งชื่อสถานีขนส่งทางรางในแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 และ 21 มีแนวโน้มที่จะให้เกียรติสตรีผู้มีบทบาทสำคัญทางสังคมมากขึ้น ทั้งในแง่การเมือง การศึกษา วิทยาศาสตร์ ศิลปะ และการเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น Simone Veil, Lucie Aubrac, Rosa Parks และ Marie Curie การนำชื่อของบุคคลเหล่านี้มาตั้งชื่อสถานียังสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในสังคมฝรั่งเศส การยอมรับบทบาทของสตรีในพื้นที่สาธารณะและการส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศมากขึ้น นอกจากนี้การใช้ชื่อสตรีมาตั้งชื่อสถานที่ไม่ได้เป็นเพียงการเชิดชูเกียรติยศหรือเกียรติคุณของบุคคล แต่ยังมีนัยสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจและสนับสนุนความเท่าเทียมในมิติต่าง ๆ ของสังคมฝรั่งเศสในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตามพบว่าชื่อของนักคิดสตรีนิยมสำคัญ เช่น Simone de Beauvoir และ Marguerite Yourcenar กลับยังไม่ปรากฏบนป้ายชื่อสถานี ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มการให้ความสำคัญกับสตรีที่มีบทบาทในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมากกว่านักคิดหรือปัญญาชน งานวิจัยนี้จึงเน้นให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างการตั้งชื่อสถานที่กับอุดมการณ์ทางสังคม และการสร้างความทรงจำร่วมในพื้นที่เมืองของฝรั่งเศส

* Corresponding author
E-mail address: ckanta@kku.ac.th

Abstract

The study titled "Île-de-France's Railway Station: Names and Reflections on the Place of Women in France" delves into the significance of train station names in the Île-de-France area while exploring the impact of women in French society as reflected by these names. Utilizing a methodological approach that combines toponymic research with feminist critique, the findings reveal a remarkable trend in the 20th and 21st centuries toward acknowledging and honoring women who have played pivotal roles in driving social change across various fields, such as politics, education, science, the arts, and activism. The names of these influential women, including prominent figures like Simone Veil, Lucie Aubrac, Rosa Parks, and Marie Curie, are prominently displayed at each station, showcasing a significant transformation in French society that embraces women's contributions and champions gender equality. These names serve not only as a tribute but also as a powerful source of motivation and advocacy for gender equality in contemporary society. However, it is noteworthy that figures like Simone de Beauvoir, a key feminist thinker, and Marguerite Yourcenar, the first woman elected to the Académie Française, are absent from this recognition. This suggests a tendency to celebrate women known for their societal impact over those recognized for their literary achievements. This research highlights the interplay between naming conventions and socio-political ideologies, as well as the collective memory that shapes the urban landscape of France.

"ในโอกาสนี้ ดิฉันใคร่ขอเริ่มต้นด้วยการกล่าวขอบคุณท่านทั้งหลาย ดิฉันรู้สึกเป็นเกียรติที่ท่านได้ให้การต้อนรับดิฉัน […] ขอแสดงความซาบซึ้งต่อหมู่มิตรราชบัณฑิตในสภาแห่งนี้ ที่ลงมติเลือกดิฉัน" ถ้อยแถลงโดย Marguerite Yourcenar[1]

[1] Marguerite Yourcenar ราชบัณฑิตหญิงคนแรกของราชบัณฑิตยสถานฝรั่งเศส ผลงานวรรณกรรมตีพิมพ์ด้วยภาษาฝรั่งเศสเป็นหลัก มีผลงานส่วนหนึ่งสะท้อนถึงบูรพาคดีนิยม ซึ่งเป็นกระแสวรรณกรรมและกระแสความคิดหนึ่งของชาวฝรั่งเศส ข้อความข้างต้นเป็นถ้อยแถลงในโอกาสรับตำแหน่งราชบัณฑิตของราชบัณฑิตยสถานฝรั่งเศส โดยแปลเรียบเรียงจากต้นฉบับความว่า *Comme il convient, je commence par vous remercier de m'avoir, honneur sans précédent, accueillie parmi vous. Je n'insiste pas - ils savent déjà tout cela - sur la gratitude que je dois aux amis qui, dans votre Compagnie, ont tenu à m'élire*. (Institut de France, 1981, p. 3) ในปี ค.ศ. 1986 ได้รับอิสริยาภรณ์ Légion d'honneur ระดับชั้น Commandeur

1. บทนำ

ขณะเปิดแผ่นพับโครงข่ายขององค์กรขนส่งแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ พบว่ามีสถานีขนส่งทางรางใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นหลังปี ค.ศ. 2019 อาทิ Barbara, Bagneux–Lucie Aubrac, Europe-Simone Veil, Maryse Bastié และ Rosa คำศัพท์ "สถานีขนส่งทางราง" เป็นคำประสม ระหว่าง "สถานี" และ "ขนส่งทางราง" คำหลังนี้ปรากฏครั้งแรกใน พัฒนาการคำไทย เมื่อมีการจัดตั้งหน่วยงานกรมการขนส่งทางรางขึ้นในปี พ.ศ. 2562 สถานีขนส่งทางรางในบทความนี้มีความหมายครอบคลุมทั้งสถานีรถไฟ (gare) สถานีรถไฟใต้ดินและสถานีรถไฟลอยฟ้า (station de métro) รวมถึงสถานีรถราง (station de tramway) การใช้ศัพท์ภาษาไทยคำนี้จึงน่าจะครอบคลุมมากที่สุดในขณะนี้

การก่อสร้างระบบรางในประเทศฝรั่งเศสเคียงคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมาตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 แนวคิดเชื่อมคนสู่เมืองหลวงด้วยระบบรางใต้ดินในฝรั่งเศสเกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1870-1900 หลังจากผ่านข้อถกเถียงและการพัฒนาเทคนิคราวสามทศวรรษ "รถไฟใต้ดินปารีส" ได้เปิดให้บริการครั้งแรกในปี ค.ศ. 1900 (Lamming, 2017, pp. 5-16) นับแต่นั้นมาการพัฒนาเมืองและระบบรางในปารีสได้ขยายไปถึงปริมณฑลในแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ (Île-de-France) โครงข่ายขนส่งมวลชนที่ใหญ่ที่สุดในฝรั่งเศส ได้แก่ โครงข่ายขององค์กรขนส่ง RATP ที่ร่วมกับสหภาพการขนส่งแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ (STIF) ซึ่งก่อตั้งสำเร็จในปี ค.ศ. 2004 การให้บริการขนส่งทางรางจึงครอบคลุมโครงข่ายหลายเมืองมากขึ้น[2] ในปี ค.ศ. 2017 องค์กรดังกล่าวปรับเปลี่ยนชื่อเป็น องค์การขนส่งมวลชนอีล-เดอ-ฟร็องส์ (Île-de-France Mobilités) เพื่อรองรับการขนส่งพลเมืองภายใต้โครงการขยายเมืองปารีส (Grand Paris) ในช่วงปีนั้น มีผู้คนโดยสารรถไฟใต้ดินเฉลี่ยวันละกว่าห้าล้านคน แม้แต่นักธุรกิจเองยังเลือกใช้บริการ (Lamming, 2017)

โครงการขยายเมืองปารีสเป็นความร่วมมือระหว่างเมืองต่าง ๆ ในแคว้นนี้ การเชื่อมพื้นที่และผู้คนที่อยู่รอบทิศทางย่อมต้องอาศัยโครงข่ายการขนส่งมวลชนแบบใยแมงมุม จากแผนผัง **Schéma d'ensemble du réseau de transport public du Grand Paris** ที่แสดงระบบรางเชื่อมต่อในโครงการขยายเมืองปารีส ผู้ที่ใช้บริการรถไฟใต้ดินสาย M14 สามารถขึ้นรถไฟจากสถานีรถไฟ Saint-Lazare กรุงปารีส แล้วขึ้นไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือเพียงไม่กี่ป้าย จะสามารถเชื่อมต่อกับทางรถไฟใต้ดินสาย M17 ที่มุ่งสู่ท่าอากาศยาน Paris-

[2] โครงข่ายขนส่งมวลชนทั้งสองแห่งดูแลเส้นทางขนส่งดังนี้ รถไฟสายปารีส-ชานเมือง (train Transilien) จำนวน 9 สาย รถไฟเชื่อมชานเมืองผ่านเมืองปารีส (RER) จำนวน 5 สาย รถไฟใต้ดินปารีส-วงแหวน (métro) จำนวน 14 สายหลัก 2 สายรอง (M3 bis และ M7 bis) รถราง จำนวน 13 สาย รถไฟรางเบา OrlyVal เชื่อมระหว่างเมือง Antony และสนามบิน Orly และรถโดยสารประจำทางราว 350 สาย

Charles de Gaulle ได้ โดยไม่ต้องโดยสารรถไฟอ้อมเข้ามาเปลี่ยนขบวนรถบริเวณชั้นในของกรุงปารีสและวนกลับออกไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือเหมือนเช่นเคย (Société du Grand Paris, 2011, p. 2)

ขณะที่ผู้วิจัยไปค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับความสัมพันธ์ฝรั่งเศส-ไทย ณ กรุงปารีส ปี ค.ศ. 2023 พบว่ารถไฟใต้ดิน M4 ได้ขยายเส้นทางไปยังปริมณฑลทางใต้ของเมืองหลวงนี้ มีปลายทางอยู่ที่สถานี Bagneux–Lucie Aubrac ส่วนสถานีรองสุดท้ายมีชื่อว่า Barbara เมื่อพิจารณาดูชื่อสถานีใหม่ทั้งสองแห่ง พบว่ามีความแตกต่างจากชื่อสถานีเดิม ๆ เพราะชื่อสถานีใหม่ทั้งสองแห่งเป็นชื่อของสตรี ส่วนสถานีดั้งเดิมมักเป็นชื่อสมรภูมิที่ประเทศฝรั่งเศสรบชนะ หรือเป็นชื่อวีรบุรุษผู้นำชัยกลับมายังปิตุภูมิ (กันตพงศ์ จิตต์กล้า, 2563) จากชื่อสถานีสตรีในข้างต้นชี้ชวนให้ค้นคว้าต่อไปว่ายังปรากฏชื่อสตรีที่นำมาใช้ตั้งชื่อสถานีอีกหรือไม่ ขณะกำลังเดินทางด้วยรถไฟใต้ดินสาย M3 เมื่อผ่านสถานี Europe พบว่าได้ปรับเป็น Europe-Simone Veil โดยชื่อที่เพิ่มเข้ามานั้น อ้างอิงจากอดีตประธานสภาสหภาพยุโรป จึงเกิดข้อคำถามว่าเหตุใดชื่อสตรีจึงนำมาตั้งเป็นชื่อสถานี การตั้งชื่อลักษณะนี้มีเฉพาะรถไฟใต้ดินอย่างเดียวหรือไม่ มีการนำชื่อสตรีมาตั้งชื่อสถานีขนส่งทางรางอื่น ๆ อีกหรือไม่ และการตั้งชื่อในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นทิศทางของสังคมฝรั่งเศสที่มีต่อสตรีอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ที่มาของชื่อสถานีขนส่งทางรางในแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ และอธิบายภาพสะท้อนพื้นที่สตรีในฝรั่งเศสผ่านชื่อสถานีขนส่งทางราง

3. วิธีวิจัย

วิธีวิจัยในงานนี้เริ่มต้นจากการทบทวนงานวิจัยและแนวคิดเกี่ยวกับภูมินาม และสตรีนิยมหรือประวัติศาสตร์สตรีในแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์หรือที่เกี่ยวข้อง จากนั้นเป็นการสำรวจและเลือกชื่อสถานีขนส่งทางรางในแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ที่เกี่ยวข้องกับสตรี โดยการสำรวจชื่อสถานีอาศัยข้อมูลจากแผ่นพับแผนที่เส้นทางขนส่งระบบรางขององค์กร RATP และ Transilien ซึ่งแสดงรายชื่อสถานีรถไฟใต้ดิน สถานีรถไฟ RER และสถานีรถรางทุกสถานีที่ให้บริการในกรุงปารีสและแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ โดยจะไล่เลียงไปที่ละสายตามลำดับหมายเลขและตามลำดับตัวอักษร อาทิ M1, M2, RER A, RER B, T1, T2, T3a และ T3b การคัดเลือกชื่อสถานีจะคัดชื่อที่สะท้อนให้เห็นว่าเป็นชื่อของสตรี หรือใช้ชื่อที่มีความหมายเกี่ยวกับสตรี อาทิ Rosa ซึ่งหมายถึงกุหลาบ ชื่อลักษณะนี้เป็นชื่อที่ใช้สำหรับผู้หญิง Simone เป็นชื่อของผู้หญิง

เพราะถ้าหากเป็นชายจะใช้ชื่อว่า Simon ต่อมาผู้วิจัยได้วิเคราะห์บริบทของการเลือกชื่อสตรีคนนั้น ๆ ด้วยการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งในรูปแบบสิ่งตีพิมพ์และสื่อออนไลน์ โดยประเด็นวิเคราะห์จะเกี่ยวกับการสะท้อนถึงบทบาทของสตรีในประวัติศาสตร์ ชื่อที่ใช้บ่งบอกถึงภาพลักษณ์หรือแนวคิดเกี่ยวกับสตรีในสังคม สำหรับผลการวิจัย ผู้วิจัยจะนำเสนอชื่อสถานีที่ปรากฏทั้งชื่อและนามสกุลสตรี โดยจะจำแนกชื่อสถานีตามประเภทรถที่ให้บริการ โดยเริ่มจากชื่อสถานีรถไฟ RER ที่มีโครงข่ายให้บริการทั่วแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ ต่อมาจะกล่าวถึงชื่อสถานีรถไฟใต้ดิน ซึ่งจะเรียงลำดับจากตัวเลขน้อยไปหาเลขมาก และจะอธิบายถึงชื่อสถานีรถรางเป็นลำดับสุดท้าย โดยจะเรียงลำดับเช่นเดียวกับรถไฟใต้ดิน

4. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ภูมินาม เป็นการศึกษาชื่อสถานที่หรือชื่อภูมิประเทศ ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของภาษาศาสตร์ที่เน้นการศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อสถานที่และการเปลี่ยนแปลงของชื่อสถานที่ในทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม โดยมักจะเกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และการศึกษาความหมายของชื่อสถานที่ Gaston Tuaillon (2015, pp. 25-26 & 29) เสนอว่า จุดประสงค์ของการตั้งชื่อตามแนวคิดภูมินามคือ การให้ความสำคัญกับคำที่ไม่มีความหมายหรือแทบไม่มีความหมาย ให้กลับมามีความหมาย การที่มนุษย์เราเลือกกำหนดชื่อให้สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง เป็นเพราะเรามีแรงจูงใจที่จะให้ความสำคัญกับสถานที่นั้น อาทิ Cul ซึ่งเป็นคำที่น่าอายหากจะนึกถึง สาเหตุที่ Gaston Tuaillon เขียนเช่นนั้นเพราะโดยทั่วไปคำนี้สื่อถึงกัน อวัยวะที่ใช้ขับถ่าย แต่สถานที่หลายแห่งบริเวณเทือกเขา Alpes และเทือกเขา Jura มีสถานที่ที่ตั้งชื่อขึ้นต้นด้วยคำว่า Cul อาทิ Culoz ซึ่งความหมายดั้งเดิมคือหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ใต้ทางลาดลงเขา และ La Cula หมายถึง ผืนหญ้าที่อยู่โดยรอบโขดหิน ซึ่งการศึกษาในประเด็นนี้ต้องใช้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สัทศาสตร์และศัพท์มูลวิทยามาวิเคราะห์ (Tuaillon, 2015, p. 29) จากศัพทานุกรม Les noms de lieux en France ซึ่งรวบรวมรายชื่อสถานที่ในประเทศฝรั่งเศส ชี้ให้เห็นว่าชื่อหนึ่งชื่อมีความหมายผูกพันกับเรื่องราวหรือภูมิหลังของพื้นถิ่นนั้น ๆ อาทิ Ahari แปลว่า แกะ (mouton) ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้เฉพาะในแคว้นบาสก์ทางตอนใต้ของฝรั่งเศส Plan แปลว่า ที่ราบ (endroit au plat) เป็นคำเรียกขานสถานที่เฉพาะในแถบเทือกเขาแอลป์และปีเรเน่ (Pégorier, 2006, pp. 17 & 366) กล่าวได้ว่าเราสามารถค้นพบนัยของความหมายและความเป็นมาของคำ ๆ นั้นจากการศึกษาเชิงประวัติและเชิงสังคม

Alice Develey (2017) ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ฝรั่งเศส Le Figaro สืบค้นที่มาของชื่อสถานีรถไฟใต้ดิน Barbès-Rochechouart ในกรุงปารีส พบว่ามาจากชื่อถนนสองสายที่ตัดกัน

โดยถนน Rochechouart เป็นนามสกุลของนักบวชสตรีผู้สืบเชื้อสายจากขุนนางเก่าแก่ของฝรั่งเศส นามเดิมคือ Marguerite de Rochechouart de Montpipeau (1665-1727) เคยดำรงตำแหน่งอธิการิณีแห่งอาราม Montmartre (Develey, 2017) ซึ่งการสืบค้นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความสอดคล้องกับวิธีการศึกษาตามแนวคิดภูมินาม ขณะที่กันตพงศ์ จิตต์กล้า (2563, น. 212) ได้ศึกษาวิเคราะห์ชื่อสถานีรถไฟใต้ดินในปารีสด้วยแนวคิดเกี่ยวกับภูมินาม และภูมิหลังทางประวัติศาสตร์กับแนวคิดว่าด้วยชาตินิยม พบว่า “ชื่อสถานี” เป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างกระแสชาตินิยมอย่างหนึ่งของรัฐบาลฝรั่งเศส สะท้อนลักษณะสำคัญได้แก่ 1) หน้าประวัติศาสตร์สำคัญเกี่ยวกับระบอบการปกครอง 2) อดีตดินแดนโรมันคาทอลิกอันรุ่งเรือง 3) ชัยชนะของชาติฝรั่งเศสในสมรภูมิต่าง ๆ 4) ความเสียหายของประเทศในสงคราม 5) วีรบุรุษในช่วงสงคราม บทความดังกล่าวปรากฏชื่อสตรีเพียงหนึ่งชื่อคือ Madeleine เป็นชื่อของสถานีรถไฟใต้ดินสาย M8 M12 และ M14 ซึ่งมีที่มาจากชื่อของนักบุญสตรี (กันตพงศ์ จิตต์กล้า, 2563, น. 224) และเป็นชื่อโบสถ์คาทอลิกที่ตั้งอยู่ติดกับสถานีดังกล่าว

การวิเคราะห์ชื่อสถานที่ผ่านแนวคิดภูมินามเป็นเรื่องสากล แนวคิดดังกล่าวยังสามารถนำมาใช้กับพื้นที่วิจัยในประเทศไทยได้ ดังที่โอพาร รัตนภักดี (2565, น. 89) ได้วิเคราะห์คุณค่าของภูมินามหมู่บ้านในจังหวัดน่านในฐานะเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นสภาพของพื้นที่ทั้งทางกายภาพและทางสังคมวัฒนธรรม ผลการศึกษาปรากฏว่า ภูมินาม หมู่บ้านมีประวัติความเป็นมาและคุณค่าที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะต่าง ๆ ของชุมชนในจังหวัดน่าน 7 ประการ โดยประการที่ 3 เกี่ยวกับบุคคลสำคัญของชุมชนที่ผูกพันกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นแต่ละยุคสมัย เช่น บ้านเขื่อนแก้ว ซึ่งตั้งตามชื่อผู้นำหมู่บ้านคนแรก คือ แสนหลวงเขื่อนแก้ว

พัฒนาการสตรีนิยมในฝรั่งเศส "On ne naît pas femme : on le devient." เป็นวรรคทองของนักเขียนสตรีชาวฝรั่งเศส นามว่า Simone de Beauvoir[3] ผู้ที่ศึกษาเรื่องสิทธิสตรีและเพศภาวะหรือวรรณกรรมฝรั่งเศสสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 20 ย่อมรู้จักชื่อนักเขียนผู้นี้ วรรคทองดังกล่าวถ่ายทอดเป็นภาษาไทยได้ว่า “เราไม่ได้เกิดเป็นสตรี แต่เรากลับกลายเป็นเช่นนั้น” กล่าวคือ เพศหญิงและคุณสมบัติของ “สตรี” เกิดขึ้นภายหลัง โดยสังคมเป็นผู้กำหนด วรรคทองข้างต้นปรากฏอยู่ในความเรียงของ Simone de Beauvoir เรื่อง **Le Deuxième sexe**[4] ที่

[3] Simone de Beauvoir นักอักษรศาสตร์และนักเขียนสตรีคนสำคัญของประเทศฝรั่งเศส เคยได้รับรางวัล Prix Goncourt ซึ่งมอบให้กับผลงานวรรณกรรมที่มีคุณค่าต่อสังคม นอกเหนือจากงานเขียนเพื่อปลุกสำนึกให้สังคมตระหนักถึงสถานภาพของสตรีและคนสูงวัยแล้ว Simone de Beauvoir รังสรรค์งานเขียนเพื่อแสดงเจตจำนงต่อต้านความอยุติธรรม การเหยียดเชื้อชาติ และการทำสงคราม (Monteil, 2006)

[4] ความเรียงเรื่อง Le Deuxième sexe ถือเป็นการปฏิวัติอย่างแท้จริง ไม่เพียงแต่เป็นการเรียกร้องสิทธิสตรี แต่ยังเผยให้เห็นการกระทำอันทรมานต่อสตรีตลอดระยะเวลาหลายศตวรรษ เพียงเพราะความแตกต่างระหว่างเพศ Simone de Beauvoir อธิบายเรื่องดังกล่าวผ่านระบบความคิดเชิงปรัชญา (Stjepanovic-Pauly, 2007, p. 113) ความเรียงนี้แปลออกเป็นภาษาต่าง ๆ มากกว่าสิบภาษา ฉบับแปลภาษาอังกฤษมีชื่อว่า The Second Sex ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1953

สะท้อนแนวคิดปรัชญาอัตถิภาวะนิยม กล่าวถึงสถานภาพและตัวตนสตรีในมิติต่าง ๆ ได้รับการตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1949 ซึ่งนับเป็นเวลา 5 ปีหลังการประกาศรับรองให้สตรีชาวฝรั่งเศสมีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ตามมาตรา 17 ในพระราชกำหนด ให้ไว้ ณ วันที่ 21 เมษายน ค.ศ. 1944 (Ripa & Thébaud, 2022, p. 48) นับเป็นการให้สิทธิพลเมืองเต็มขั้นครั้งแรกแก่สตรีฝรั่งเศสตามหลักการปกครอง

อันที่จริงสิทธิของสตรีในการลงคะแนนเสียงควรมีตั้งแต่การประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง (Déclaration des droits de l'homme et du citoyen) ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1789 โดยข้อ 1 ระบุว่า มนุษย์ทั้งหลายเกิดขึ้นและตั้งอยู่บนฐานของเสรีภาพและความเสมอภาคในสิทธิของมนุษย์ ความแตกต่างทางสังคมจะเกิดขึ้นได้ด้วยประโยชน์ส่วนรวมเท่านั้น[5] เมื่อพิจารณาคำจำกัดความของคำว่า “homme” พบว่าพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฝรั่งเศสฉบับปี ค.ศ. 1798 ระบุความหมายของคำนี้ 2 ลักษณะ ความหมายแรกคือเป็นมนุษย์ตามความหมายทั่วไป ความหมายที่สองนั้น หากกล่าวโดยเฉพาะ คำนี้หมายถึงบุรุษ ยกตัวอย่างเช่น พระผู้เป็นเจ้าทรงสร้างบุรุษและสตรีขึ้น ทั้งสองมีจำนวนเท่า ๆ กัน[6] (Académie française, 1798, p. 691) แต่จากประวัติสตรีในประเทศฝรั่งเศสก่อนการปฏิวัติใหญ่ถึงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่ปรากฏความเท่าเทียมระหว่างบุรุษและสตรีนัก มีเพียงสตรีเพศที่มีเชื้อสายขุนนางหรือผู้มาจากตระกูลผู้ดีไม่กี่คนที่ได้เข้ามามีบทบาทในวงสังคม และส่วนใหญ่จำกัดอยู่ในแวดวงวรรณกรรมเท่านั้น ทั้งนี้เป็นเพราะลักษณะสังคมที่ผูกพันกับระบอบสถาบันที่มีบุรุษเป็นใหญ่ แม้จะมีการเรียกร้องการศึกษาสำหรับสตรีทั่วไปในคริสต์ศตวรรษที่ 17 เสียงเหล่านั้นกลับไม่ดังมากพอที่บุรุษจะได้ยิน (Ripa &Thébaud, 2022, p. 19)

อันที่จริงสตรีฝรั่งเศสบางกลุ่มไม่เคยยอมแพ้ต่อโชคชะตาที่ตนต้องเผชิญ Yannick Ripa และ Françoise Thébaud (2022, pp. 28-37) ผู้เชี่ยวชาญด้านสตรีศึกษาและเพศภาวะเรียกช่วงเวลาในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ว่าเป็นช่วงคาบเกี่ยวระหว่างการดำเนินตามจารีตและการเริ่มผ่าเหล่าเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ชีวิตของสตรีในยุคนี้เริ่มจากการเดินตามหลักการและหน้าที่ตามลักษณะทางเพศ และพอเริ่มมีการศึกษาจึงตื่นตัวและตระหนักในความสำคัญของเพศตน แต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมกลับผลักให้สตรีที่ยากไร้ไปเป็นกรรมกรหญิง (le modèle féminin malmené) ปี ค.ศ. 1890 เหล่าช่างตัดเย็บสตรีรวมพลังกันที่ปารีสเพื่อประท้วงความอยุติธรรมที่บุรุษเป็นผู้สถาปนา

[5] แปลจากประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ปี ค.ศ. 1789 ความว่า Les hommes naissent et demeurent libres et égaux en droits. Les distinctions sociales ne peuvent être fondées que sur l'utilité commune.

[6] แปลจาก “Homme” se dit spécialement du sexe masculin. Dieu a créé l’homme et la femme. Il y avait autant d’hommes que de femmes.

การเรียกร้องสิทธิของบรรดาสตรีฝรั่งเศสเริ่มส่งแรงกระเพื่อมและมีผลในวงกว้างในสังคมช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นช่วงที่ประเทศฝรั่งเศสตกอยู่ในภาวะวิกฤตขาดแคลนบุรุษเนื่องจากถูกเกณฑ์ไปเข้าร่วมสงคราม สตรีจึงต้องมารับหน้าที่เป็นกองกำลังเสริมบ้าง ทำงานในโรงงานผลิตอาวุธบ้าง ขับรถรางบ้าง (กันตพงศ์ จิตต์กล้า, 2563, น. 227) การที่พวกเธอเข้ามาทำงานเช่นเดียวกับบุรุษเพศส่งผลให้ในกลุ่มสตรีผู้มีความคิดสมัยใหม่ลุกขึ้นมาสร้างขวัญกำลังใจให้กันและกัน พลังสตรีที่มีความเข้มแข็งกับสภาพสังคมฝรั่งเศสที่ระส่ำระสายไปทั่วช่วงสงครามเป็นเสมือนพลังที่เข็มแข็ง สังคมที่บุรุษเป็นใหญ่จึงมองเห็นและยอมรับคุณค่าใน “สตรี” มากขึ้นจนถึงขั้นสามารถเรียกร้องสิทธิในการเลือกตั้งเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1944 นับเป็นก้าวแรกและก้าวสำคัญสำหรับการเปิดพื้นที่สังคมและพัฒนาสถานภาพสตรีในฝรั่งเศส

สำหรับพื้นที่ของสตรีในระบบขนส่งทางราง นอกจากนามสกุลของสตรีใจบุญ Marguerite de Rochechouart de Montpipeau ที่นำมาใช้เป็นชื่อสถานีรถไฟใต้ดินสาย M2 แล้ว ยังปรากฏนามสกุลของสตรีผู้สร้างคุณูปการต่อสังคมและองค์การขนส่งมวลชนปารีสอีก 2 นามสกุลได้แก่ สถานี Boucicaut ในสาย M8 และ สถานี Chardon-Lagache ในสาย M10 สำหรับสถานี Boucicaut อ้างอิงมาจากชื่อถนน Marguerite Boucicaut เป็นนามของภริยาเจ้าของห้างสรรพสินค้า Le Bon Marché Marguerite Boucicaut และสามีได้ร่วมกันปฏิวัติรูปแบบการค้าและสถานะของสตรีให้มีความทันสมัย (Arte-TV, 2011, p. 23) Marguerite Boucicaut เป็นผู้มีจิตเมตตาช่วยเหลือกิจการงานกุศลต่าง ๆ รวมทั้งเป็นผู้ดำเนินการร่วมจัดตั้งโรงพยาบาล Boucicaut ในเขต 15 ของกรุงปารีส ปัจจุบันได้ปิดทำการแล้ว ส่วนสถานี Chardon-Lagache อ้างอิงมาจากชื่อถนนตรงที่ตั้งสถานี โดย Lagache เป็นนามสกุลเดิมของ Amélie ผู้เป็นภรรยาของ Pierre Chardon แพทย์ผู้อุทิศตนเพื่อคนยากไร้ในเขต Auteuil ชานกรุงปารีส และเป็นผู้ก่อตั้งสถานพยาบาล Chardon-Lagache ที่เน้นการดูแลผู้เกษียณ (Seradj, 2020, p. 65) กล่าวได้ว่าการอ้างอิงชื่อสกุลสตรีในช่วงครึ่งแรกคริสต์ศตวรรษที่ 20 มาเป็นชื่อถนนและชื่อสถานีรถไฟใต้ดินสะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าของสังคมฝรั่งเศสด้านความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนในรูปแบบหนึ่ง

ช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 พจนานุกรม Le Petit Robert ฉบับปี ค.ศ. 2011 นิยามความหมายหลัก ๆ ของคำว่า “homme” ในสองลักษณะคือมนุษย์ หรือ สมาชิกของมนุษยชาติ อีกความหมายหนึ่งคือ เด็กผู้ชาย เพศผู้ เพศชายหรือที่เป็นผู้ชาย[7] (Robert, Rey-Debove & Rey, 2011, p. 1243) สำหรับในปี ค.ศ. 2023 ศัพท์คำนี้ได้ปรับเปลี่ยนนิยามศัพท์ใหม่ ในความหมายที่ 1 อธิบายว่า “homme” หมายถึง มนุษย์ยุคดึกดำบรรพ์ จัดอยู่ในตระกูลสัตว์เลี้ยง

[7] แปลจาก être humain / membre de l’humanité / garçon / mâle / masculin

ลูกด้วยนม เป็นได้ทั้ง**เพศชายหรือเพศหญิง**[8] (Le Robert, 2024) ขณะที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฝรั่งเศส ฉบับปี ค.ศ. 2022 ให้นิยามที่ 1 แตกต่างออกไป โดยให้ความหมายที่กว้างกว่าพจนานุกรมฉบับออนไลน์ Le Robert "homme" หมายถึงมนุษย์เพศใดเพศหนึ่ง เป็นคำเพื่อใช้เรียกเผ่าพันธ์มนุษย์โดยทั่วไป (ส่วนใหญ่ใช้ในรูปเอกพจน์) เช่น ร่างกายและจิตใจของมนุษย์ ธรรมชาติและสภาวะของมนุษย์ [9] (Académie Française, 2024a) การที่คณะกรรมการจัดทำและชำระพจนานุกรมได้ปรับเปลี่ยนนิยามศัพท์ได้สะท้อนให้เห็นถึงการเปิดพื้นที่ให้กับเพศอื่นนอกเหนือจากเพศชาย

จากการลำดับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ สตรีนิยมกับการเรียกร้องสิทธิไม่ได้จำกัดอยู่เพียงงานวรรณกรรมหรืองานวิจัยบนหอคอยงาช้างอีกต่อไป "เพศอื่น" หรือ l'autre sexe สะท้อนให้เห็นถึงนัยของ "เพศภาวะ" ที่ปรากฏอยู่ในวงการภาษา วงสังคม และมีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับเพศภาวะนั้นจนถึงกับมีการเรียกยกระดับเป็นสาขาวิชาเพศภาวะศึกษา (Études de genre) หากมองย้อนกลับไปการปรากฏของภาวะนั้นมีฐานรากมาจากกระแสการเรียกร้องสิทธิสตรีและความเท่าเทียมทางเพศที่เกิดขึ้นอย่างจริงจังและต่อเนื่องนับแต่ช่วงทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา

ในปี ค.ศ. 2014 ศิลปินสตรีชาวฝรั่งเศสนามว่า Silvia Radelli ได้จัดทำแผนที่เส้นทางรถไฟใต้ดินปารีส โดยปรับเปลี่ยนชื่อสถานีที่เป็นบุรุษเป็นชื่อสตรีคนสำคัญลงไปแทน อาทิ สถานี Alma Marceau ปรับเป็น Lady Di เพื่อเป็นการถวายเกียรติแด่เจ้าหญิงไดอาน่า และสถานี Oberkampf เปลี่ยนเป็น Coco Chanel (Butler, 2014) สตรีผู้บุกเบิกแฟชั่นสมัยใหม่แห่งคริสต์ศตวรรษที่ 20 ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2015 องค์กรสิทธิสตรี Osez le Féminisme ! ได้จัดกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ขอคืนพื้นที่สาธารณะให้กับสตรีเพศ โดยนำป้ายกระดาษที่มีชื่อของสตรีที่มีชื่อเสียงมาปิดทับป้ายชื่อถนนในเขต Île de la Cité ใจกลางกรุงปารีส (Osezlefeminisme, 2015)

5. ผลการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและนำรายชื่อสถานีขนส่งทางรางขององค์กรขนส่งมวลชนปารีสและสหภาพการขนส่งแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์มาวิเคราะห์ที่มาและค้นหาความสำคัญของชื่อนั้นพบว่า การสร้างความหมายผ่านชื่อสตรีมีส่วนช่วยในการสร้างความทรง

[8] แปลเรียบเรียงจาก Être (mâle ou femelle) appartenant au règne animal, mammifère primate de la famille des hominidés

[9] แปลเรียบเรียงจาก Être humain de l'un ou l'autre sexe. 1. Pour désigner l'espèce humaine en général (le plus souvent au singulier). *Le corps, l'esprit de l'homme. La nature, la condition de l'homme.*

จำโดยรวมให้แก่สังคม ชุมชนและผู้คนที่เกี่ยวข้อง ชื่อเหล่านี้มักจะได้รับการคัดสรรจากคุณสมบัติอันโดดเด่นที่สตรีสามารถทำได้ทัดเทียมกับบุรุษ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องภาวะผู้นำ ความกล้าหาญ ความรักชาติ รวมถึงการต่อต้านความอยุติธรรมในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีรายชื่อสถานีขนส่งทางรางในแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ดังต่อไปนี้

1. สถานีรถไฟ RER

1.1 RER E : สถานี Rosa Parks (1913-2005)

สถานีรถไฟ RER Rosa Parks เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 2016 เป็นสถานีรถไฟที่เชื่อมเขตชานเมืองอย่าง Aubervilliers กับย่าน Saint-Lazare ที่ตั้งอยู่ใจกลางกรุงปารีส โดยใช้เวลาเพียง 7 นาที ขณะที่การโดยสารรถไฟใต้ดินต้องใช้เวลาถึง 25 นาที (Kleiber, 2015) Rosa Parks เป็นสถานีรถไฟ RER เพียงแห่งเดียวที่อ้างอิงมาจากชื่อสตรี และจุดเชื่อมต่อกับสถานี Rosa Parks ของรถรางสาย 3b ซึ่งก่อสร้างก่อนหน้าและเปิดใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2011

การตั้งชื่อสถานีนี้กล่าวได้ว่าเป็นการแหวกม่านประเพณีชาตินิยมฝรั่งเศส หากย้อนไปในประวัติศาสตร์ศาสนจักรคาทอลิกเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลอย่างมาก แม้แต่การขึ้นครองราชย์ของกษัตริย์ก็ต้องผ่านพิธีราชาภิเษกโดยพระสังฆราช การตั้งชื่อสถานีรถไฟมักอ้างอิงจากชื่อถนนที่พาดผ่านบริเวณนั้น ดังกรณีของสถานี Barbès-Rochechouart ที่อ้างถึงในส่วนทบทวนวรรณกรรม เป็นต้น เมื่อพิจารณาจากที่ตั้งของสถานีและธรรมเนียมการตั้งชื่อสถานีแห่งนี้ควรประกาศใช้ชื่อเดิมตามแผนคือ Rue de l'Évangile เพราะสถานีแห่งนี้ตั้งอยู่บริเวณถนนชื่อ Évangile และมีไม้กางเขนแห่งการประกาศพระวรสารตั้งอยู่ คำว่า Évangile หมายถึง การเผยแพร่คำสอนของพระเป็นเจ้า[10] แต่ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 การให้น้ำหนักต่อการเผยแพร่คำสอนดูจะแผ่วเบากว่าการแสดงออกซึ่งสิทธิของคนผิวสีในการโดยสารรถในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงส่งผลให้ชื่อของ Rosa Parks ช่างตัดเย็บเสื้อผ้าสตรีผิวสีอเมริกันได้รับการพิจารณาและลงมติให้ใช้เป็นชื่อสถานีรถรางขององค์กรขนส่งมวลชนปารีส

ผู้ที่ผลักดันการตั้งชื่อสถานีแห่งนี้คือ Annick Lepetit ผู้ช่วยฝ่ายการคมนาคมสมัย Bertrand Delanoë อดีตนายกเทศมนตรีกรุงปารีส เธอกล่าวว่า *"เราต้องการให้มีชื่อสุภาพสตรีอย่างน้อยร้อยละ 50 ผู้คนต่างถกเถียงกันในเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับองค์กรขนส่งมวลชนปารีส (RATP) ที่มองว่าควรตั้งชื่อตามสถานที่ใกล้เคียงที่เคยมีมาก่อนหน้า แต่ท้ายที่สุด ทุกฝ่ายต่างเห็นพ้องยอมรับชื่อที่แปลกใหม่อย่าง "Rosa Parks" ชื่อนี้สะท้อน*

[10] ในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 เป็นยุคที่ศาสนจักรคาทอลิกเรืองอำนาจ มีการส่งธรรมทูตออกไปยังดินแดนต่างๆ มิชชันนารีหลายคณะได้เดินทางมาเผยแผ่คริสต์ศาสนาในประเทศไทย สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงพระราชทานที่ดินริมน้ำเจ้าพระยาให้ผืนหนึ่ง ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของวัดนักบุญยอแซฟ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพลักษณ์ที่มีนัยสำคัญ"[11] (Kleiber, 2015) Annick Lepetit ต้องปรับโฉมการเปิดบริการรถรางสายใหม่ด้วยการใช้ชื่อใหม่เพื่อสร้างสิ่งใหม่ ๆ ให้กับย่านที่เคยถูกทิ้งร้างหลังการยกเลิกบริการรถไฟสายรอบเมืองปารีสเมื่อหลายสิบปีก่อน

หากจะเรียกความใหม่นี่เป็นปรากฏการณ์หนึ่งคงไม่ผิดนัก การตั้งชื่อสถานีแห่งนี้ไม่ได้มาจากการตัดสินใจของรัฐเพียงฝ่ายเดียว เพราะผู้อาศัยในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ด้วย ประชากรในย่าน Cité Curial ซึ่งอยู่ใกล้กับสถานีรถไฟ RER E ได้เสนอชื่อบุคคลที่เหมาะสม โดยชื่อนายแพทย์ Bernard Tétu ผู้อุทิศตนเพื่อรักษาผู้ป่วยและผู้อยู่อาศัยในชุมชนนี้มาเป็นอันดับที่หนึ่ง (Kleiber, 2015) ขณะที่ชื่อของช่างตัดเย็บสตรีผิวสีสัญชาติอเมริกันสามารถเบียดชื่อบุคคลหรือสถานที่สำคัญหลายชื่อ มาต่อท้ายชื่อนายแพทย์คนดังกล่าว หากย้อนกลับไปในประวัติสตรีคนสำคัญของสังคมฝรั่งเศส ในช่วงทศวรรษ 1980 Marguerite Yourcenar นักเขียนสตรีผู้ถือสัญชาติเบลเยี่ยมแต่เดิม ได้รับการลงมติเข้ารับตำแหน่งราชบัณฑิต ทั่วโลกต่างกล่าวขานถึงปรากฏการณ์นี้ เพราะเธอเป็นสตรีคนแรกที่ก้าวขึ้นไปนั่งบนเก้าอี้ในราชบัณฑิตยสถานฝรั่งเศสได้สำเร็จในรอบหลายร้อยปี ฉะนั้น การที่ Rosa Parks แสดงออกถึงสิทธิและความเท่าเทียมของการเป็นมนุษย์ ด้วยการปฏิเสธการลุกให้ชนผิวขาวนั่งบนรถโดยสารประจำทางที่เมือง Montgomery รัฐ Alabama ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงเสมือนเป็นสัญลักษณ์แห่งการต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนและเกี่ยวข้องกับการคมนาคมขนส่งโดยตรง François Dagnaud นายกเทศมนตรีเขต 19 ของกรุงปารีสขณะนั้น กล่าวว่าการเปลี่ยนชื่อจาก Évangile เป็น Rosa Parks นั้นสมเหตุสมผลและมีมติเป็นเอกฉันท์[12] (Kleiber, 2015) การกระทำดังกล่าวสะท้อนให้เห็นพื้นที่ของความเท่าเทียมทางเพศและการเชิดชูวีรสตรีในสังคมฝรั่งเศสผ่านการสร้างความหมายของชื่อสถานีรถไฟและรถราง

วารสารรายเดือน Zoom in on America ที่สถานกงสุลสหรัฐอเมริกาประจำเมือง Krakow ประเทศโปแลนด์ จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนภาษาอังกฤษเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของชาวอเมริกัน ได้นำเสนอภาพลักษณ์ของ Rosa Parks ในฐานะสตรีผู้กล้าหาญและถือเป็นสัญลักษณ์แห่งการเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชน การปฏิเสธที่นั่งของตนให้กับบุรุษผิวขาวนำไปสู่การจับกุมตัวเธอ การที่เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติต่อเธอเช่นนั้นนำมาซึ่งการประท้วง

[11] แปลเรียบเรียงจาก « Nous voulions donner au moins 50 % de noms féminins. On a parfois beaucoup débattu, notamment avec la RATP, qui privilégie les noms de lieux déjà existants, mais pour Rosa Parks, il y a eu consensus : cela s'impose pour une station de tramway, c'est un symbole fort » rappelle la députée Annick Lepetit.

[12] แปลเรียบเรียงจาก « On a eu alors l'idée de switcher le nom d'Évangile par celui de Rosa Parks, qui faisait consensus et qui avait du sens » explique le cabinet de François Dagnaud, maire du 19e arrondissement.

จากชนชาวแอฟริกัน-อเมริกัน การเขียนโฆษณาในหนังสือพิมพ์ *Montgomery Advertiser* ด้วยข้อความ **“Don’t ride the bus!”** (Zoom in on America, 2016, pp. 2-5) ข้อความที่เรียบง่ายแต่ก่อให้เกิดแรงกระเพื่อมในวงกว้างควบคู่ไปกับการต่อสู้ของเธอ รัฐบาลได้ตระหนักและนำไปสู่การออกกฎหมายสิทธิพลเมืองในปี ค.ศ. 1964 ที่ห้ามการเลือกปฏิบัติในที่สาธารณะและกฎหมายสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1965 ที่ยกเลิกข้อกำหนดที่จำกัดสิทธิในการเลือกตั้งของคนผิวดำในสหรัฐอเมริกา ประธานาธิบดี Barack Obama ได้กล่าวในโอกาสครบรอบ103 ปีชาตกาลของ Rosa Parks ว่าเธอได้ช่วยเปลี่ยนแปลงประเทศสหรัฐอเมริกาและโลกใบนี้ (Zoom in on America, 2016, p. 2) และเธอได้เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อสถานีขนส่งทางรางในแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

2. สถานีรถไฟใต้ดิน

2.1 สาย M3 สถานี Europe - Simone Veil (1927-2017)

สถานี Europe - Simone Veil หากเปิดแผ่นพับเส้นทางรถไฟใต้ดินปารีสในปี ค.ศ. 2018 จะพบความแตกต่างจากปีก่อน ๆ ผู้อ่านอาจไม่คุ้นชินกับสถานี Europe - Simone Veil เพราะเดิมทีชื่อสถานีแห่งนี้เป็นเพียงคำเดียวสั้น ๆ Europe การเพิ่มชื่อ “Simone Veil” เสมือนการเติมพื้นที่เชิดชูความเป็นวีรสตรีในพื้นที่สาธารณะ ตำแหน่งคำของชื่อสถานีมีความสอดคล้องเหมาะสมและสะท้อนถ่ายความสำคัญซึ่งกันและกัน เพราะ Simone Veil เป็นประธานรัฐสภายุโรปคนแรก หากย้อนไปในประวัติสตรีฝรั่งเศส ไม่เคยปรากฏสตรีสามัญชนเชื้อสายยิว[13]คนใดขึ้นครองตำแหน่งสำคัญลักษณะนี้มาก่อน นับเป็นหน้าประวัติศาสตร์สำคัญของสิทธิสตรีในประเทศฝรั่งเศสและสหภาพยุโรป การก้าวสู่ตำแหน่งสำคัญดังกล่าวย่อมตั้งอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ผลงานสำคัญ ๆ ที่อุทิศให้กับสังคม

จากประวัติการศึกษาของ Simone Veil ชี้ให้เห็นว่าเธอต้องการความยุติธรรมและมองการณ์ไกลรวมถึงการสร้างอนาคตของตนและประเทศฝรั่งเศสหลังผ่านวิกฤตล่มสลายช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยในปี ค.ศ.1945 เธอเข้าเรียนที่คณะนิติศาสตร์และสถาบันการเมืองแห่งกรุงปารีส (Valmigère & Wernert, 2022, p. 32) เสรีภาพด้านการศึกษานี่เองที่ส่งผลให้เธอได้รู้จักโลกทางการเมืองการปกครอง คู่ชีวิตของเธอสามารถสอบเข้ายังสถาบัน École Nationale d’Administration และคลุกคลีกับผู้บริหารประเทศหลายคน (Valmigère & Wernert, 2022, pp. 34-36) ปัจจัยดังกล่าวเปิดโอกาสให้เธอสามารถใช้ความรู้ที่ร่ำเรียนมาและประสบการณ์ทางการเมืองไปสู่การออกกฎหมายให้สตรีสามารถยุติการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้ตั้งใจ

[13] Simone Veil มีเชื้อสายยิวตามฝ่ายบิดา André Jacob ผู้เป็นชาวยิวที่ไม่ได้เคร่งศาสนาจัด และไม่ยึดติดแนวคิดแบบอนุรักษ์นิยม ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ครอบครัวของ Simone ถูกจับกุมด้วยทหารลับ Gastapo และถูกส่งตัวไปยังค่ายกักกัน หลังจากรอดชีวิตกลับมายังปารีส เธอสูญเสียทั้งบิดามารดาและพี่ชาย เธอต้องเริ่มชีวิตใหม่กับพี่สาวที่เหลืออยู่สองคน (Missika, 2018, pp. 96-99, Valmigère & Wernert, 2022, pp. 22-28)

อย่างถูกกฎหมายได้สำเร็จ หลังการเรียกร้องและการใช้ศิลปะเจรจาฝ่าด่านนักอนุรักษ์นิยมทั้งหลายตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1970 และในวันที่ 17 มกราคม 1975 กฎหมายแวย์ (la loi Veil) ได้รับมติประกาศใช้เป็นกฎหมายชั่วคราว อีกสี่ปีต่อมา กฎหมายยุติการตั้งครรภ์ของ Simone Veil ได้ประกาศใช้อย่างเป็นทางการ (Valmigère & Wernert, 2022, pp. 57-58 & 84) กล่าวได้ว่าเธอสร้างความยุติธรรมแก่สตรีเพศอย่างแท้จริง อีกทั้งยังช่วยลดจำนวนผู้เสียชีวิตจากการทำแท้งในแต่ละปี

Simone Veil ถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 2017 ต่อมาในวันที่ 29 พฤษภาคม ค.ศ. 2018 มีการจัดพิธีเปลี่ยนชื่อสถานี Europe เป็น Europe – Simone Veil โดย Anne Hidalgo นายกเทศมนตรีกรุงปารีส Valérie Pécresse ประธานที่ปรึกษาแคว้นอีล-เดอ-ฟรองส์ และCatherine Guillouard ผู้อำนวยการองค์กรขนส่งมวลชนปารีสเข้าร่วมเป็นประธานในพิธี Simone Veil ได้รับการยกย่องในฐานะ "สตรีผู้ยิ่งใหญ่ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความอิสระและการปลดปล่อย"[14] ในวันที่ 1 กรกฎาคม ปีเดียวกันนี้ รัฐบาลฝรั่งเศสได้บรรจุร่างของเธอและสามีในวิหาร Panthéon (Valmigère & Wernert, 2022, p. 119) อันเป็นสถานที่อันทรงเกียรติในการเก็บร่างบุคคลสำคัญประเทศฝรั่งเศสและของโลก นับเป็นการยกย่องความสำคัญของเธอในฐานะนักสู้เพื่อสิทธิสตรีและความเท่าเทียมในสังคมฝรั่งเศสอย่างแท้จริง

2.2 สาย M3 สถานี Louise Michel (1830-1905)

สถานี Louise Michel หากเปิดแผ่นพับเส้นทางสถานีรถไฟใต้ดินสาย M3 ช่วงปี ค.ศ. 1939 เราจะไม่มีทางพบชื่อสถานี Louise Michel อย่างแน่นอน จากพิกัดที่ตั้งในปัจจุบัน สถานีแห่งนี้เดิมใช้ชื่อว่า Vallier (Compagnie du chemin de fer métropolitain de Paris, 1939) ซึ่งเป็นการตั้งชื่อสถานีที่อ้างอิงจากชื่อถนนที่เป็นที่ตั้งของทางเข้าสถานี ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 มีความคิดที่จะเปลี่ยนชื่อถนนสายนี้เป็น Louise Michel ในปี ค.ศ.1926 ฝ่ายบริหารที่นำโดย Louis Rougier ตั้งใจที่จะให้เกียรติแก่ Louise Michel ด้วยการเปลี่ยนชื่อถนน อย่างไรก็ตาม ผู้ว่าการเขต Haute-de-Seine คัดค้านการกระทำนี้ โดยยืนกรานว่าควรให้การยกย่องแก่เฉพาะบุคคลที่เสียชีวิตไปแล้วและมีคุณค่ามากพอที่จะเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์เท่านั้น เหตุการณ์คอมมูนปารีสยังคงเป็นความทรงจำที่สดใหม่ในเวลานั้น จนกระทั่งวันที่ 23 พฤศจิกายน ค.ศ.1945 สภาเทศบาลจึงเปลี่ยนชื่อถนน Vallier เป็น Louise Michel ซึ่งครั้งนี้ไม่มีการต่อต้านแต่อย่างใด (Guichet du savoir, 2008) ในปีถัดมา ชื่อสถานีรถไฟใต้ดินแห่งนี้ได้เปลี่ยนไปตามชื่อถนน

[14] อ้างอิงจาก Anne Hidalgo ได้โพสต์ข้อความบนทวิตเตอร์เพื่อแสดงความเคารพต่อ Simone Veil ว่า "Nous rendons hommage à cette femme exceptionnelle, libre et libératrice dont le destin personnel et politique a marqué l'histoire de la France et de l'Europe." (Île-de-France Mobilités, 2018a)

หากจะเปรียบเทียบชื่อของ Louise Michel กับสตรีทั้งสองท่านก่อนหน้า ชื่อเสียงของเธออาจไม่โดดเด่นเท่านัก แต่หากเปรียบเทียบในเรื่องของการต่อสู้เพื่อคนยากจนและเพื่อมาตุภูมิแล้วนั้น สตรีผู้นี้ไม่ได้ด้อยไปกว่าเลย เธอได้รับการเลี้ยงดูจากปู่ย่า ผู้ปลูกฝังความอยากรู้อยากเห็น และความรักในการอ่านและบทกวีให้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับงานเขียนของ Voltaire และวรรณกรรมยุคคริสต์ศตวรรษที่ 18 ขณะที่ฝ่ายทางมารดา ได้ปลูกฝังความศรัทธาในคริสต์ศาสนาให้ (Boulvain, 2019, p. 2) การอ่านและการศึกษาผลงานเชิงปรัชญาของนักเขียนหัวก้าวหน้าและหลักศาสนาที่ให้เมตตาสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ ผลักดันให้ Louise Michel เป็นผู้เอื้ออาทร ดังปรากฏในบันทึกความทรงจำของเธอ ที่เผยให้เห็นถึงความรู้สึกต่อต้านต่อสภาพความเป็นอยู่ของชาวนาและทัศนคติของพวกเขาที่ยอมจำนนต่อโชคชะตา เธอไม่ลังเลที่จะขโมยเงินหรืออาหารหรือสิ่งของจำเป็นอันน้อยนิดของปู่ย่าเพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้ เธอไม่สวามิภักดิ์ต่อระบอบจักรวรรดินโปเลียน จึงถูกไล่ออกจากการเป็นครูในระบบโรงเรียน เธอจึงออกสอนนอกโรงเรียนในกำกับของรัฐแถบจังหวัด Haute-Marne นักเรียนจะได้รับการฝึกตั้งคำถามและกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น และได้ฝึกร้องเพลง La Marseillaise ทุกวัน (Boulvain, 2019, p. 2) เนื้อหาส่วนหนึ่งของเพลงปลุกระดมให้รักชาติ เพลงท่อนหนึ่งเรียกร้องให้เด็ก ๆ มาร่วมกับกองทัพ เดินหน้าเพื่อปิตุภูมิ วันเกียรติยศมาถึงแล้ว “Allons enfants de la patrie. Le jour de gloire est arrivé !”

Louise Michel เป็นผู้กล้าต่อต้านระบบจักรวรรดิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยจักรพรรดินโปเลียนที่ 3 หลังสงครามปรัสเซีย-ฝรั่งเศสที่ฝ่ายฝรั่งเศสพ่ายแพ้ สตรีหัวก้าวหน้าผู้นี้ยังเดินหน้าฝึกอบรมหญิงสาวในโรงเรียนที่เธอก่อตั้งขึ้น เพื่อให้สตรีเหล่านั้นเป็นครูผู้ช่วย เพื่อให้เด็กชาวฝรั่งเศสมีครูช่วยอบรมสั่งสอน นอกจากนี้ Louise Michel ยังเข้าร่วมในเหตุการณ์คอมมูนปารีส ที่ประชาชนลุกสู้กับทหาร เธอได้ร่วมกับเพื่อน ๆ ตั้งมูลนิธิช่วยเหลือสตรีรวมถึงการสงเคราะห์โสเภณี การต่อต้านรัฐนำมาซึ่งการเนรเทศให้ไปอยู่ในประเทศนิวแคลิโดเนียในปี ค.ศ. 1873 อย่างไรก็ตาม ความดีของ Louise Michel ส่งผลให้เธอสามารถเดินทางกลับเข้ามายังแผ่นดินแม่อย่างผู้ชนะในอีกสามปีต่อมา พิธีต้อนรับจัดขึ้นที่สถานีรถไฟ Saint-Lazarre บุคคลสำคัญของพรรคสังคมนิยมอย่างนาย Clémenceau และนาย Rochfort ได้มาร่วมในงานนี้ด้วย (Boulvain, 2019, pp. 3-6) ปัจจุบันสถานีรถไฟใต้ดิน Saint-Lazarre ตั้งอยู่ห่างจากสถานี Louise Michel ไม่กี่สถานี และอยู่ติดกับสถานี Europe – Simone Veil กล่าวได้ว่ารถไฟใต้ดินสาย M3 นี้เป็นเส้นทางหนึ่งที่เชื่อมโยงกับการผลักดันนโยบายเชิดชูสตรีในแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์

2.3 สาย M4 สถานี Barbara (1930-1997)

สถานี Barbara ชื่อของเธอมาพร้อมกับการรับฟังเสียงประชาชน ในปี ค.ศ. 2022 สถานีรถไฟฟ้าใต้ดินสาย M4 ของกรุงปารีสได้เปิดให้บริการเส้นทางส่วนต่อขยาย

เพิ่มเติม ในครึ่งแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 21 สตรีนิยมและความเท่าเทียมทางเพศเป็นที่รู้จักและยอมรับกันมากขึ้น ขณะที่องค์กรขนส่งมวลชนแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ได้ขานรับนโยบายนี้พร้อมกับการคำนึงถึงการฟังเสียงจากประชาชน ส่งผลให้ชื่อสตรีได้มีพื้นที่ในการเลือกชื่อสถานีผ่านการลงมติออนไลน์ ระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม ถึง 17 มิถุนายน ค.ศ. 2018 Barbara เป็นชื่อหนึ่งที่ได้รับการลงมติให้ใช้เป็นชื่อสถานีรถไฟใต้ดินแห่งใหม่ของสาย M4 (Île-de-France Mobilités, 2018b) Barbara มีชื่อเสียงอย่างมากในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 20 ระดับเท่า ๆ กับ Édith Piaf และมีความโดดเด่นกว่านักร้องหญิงคนอื่นตรงความสามารถในการเล่นดนตรีและปรับแต่งท่วงทำนองด้วยตนเองได้ (Quibell, 2022, p. 2) Barbara เสียชีวิตในปี ค.ศ. 1997 ร่างของเธอถูกฝังไว้ที่สุสานประจำเมือง Bagneux ซึ่งอยู่ใกล้กับสถานีรถไฟใต้ดินแห่งนี้ ปัจจัยทางภูมิศาสตร์นี้น่าจะเป็นเหตุจูงใจให้ประชาชนลงมติเลือกชื่อ Barbara เป็นชื่อสถานีอย่างมีนัยสำคัญ

Barbara มีเชื้อสายยิวเช่นเดียวกับ Simone Veil เธอเกิดในปี ค.ศ. 1930 ดังนั้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ครอบครัวเธอจำต้องอพยพไปอาศัยตามเมืองต่าง ๆ เพื่อหนีการไล่ล่าจากทหารนาซีเยอรมัน Alain Astro ผู้รวบรวมจดหมายเหตุสตรีเชื้อสายยิวกล่าวว่าความรู้สึกนึกคิดและอัตลักษณ์ของ Barbara ได้ถ่ายทอดผ่านงานเพลงต่าง ๆ ของเธอ (Astro, 2009) บทเพลงที่มีเนื้อหาลึกซึ้งและแฝงความหมายปรากฏอยู่ในหลายบทเพลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพลง "Göttingen" ที่มีเนื้อหามุ่งสร้างสันติภาพและความเข้าใจระหว่างชาติฝรั่งเศสและเยอรมัน โดย Barbara วางบทบาทเป็นตัวแทนชาวฝรั่งเศสที่ต้องการบอกกับชาวเมือง Göttingen ในประเทศเยอรมันว่า "ขณะที่สัญญาณเตือนดังขึ้น ก็จำเป็นต้องกลับมาจับอาวุธ แต่รู้ไหมว่าหัวใจฉันร่ำไห้ ให้กับเมืองเกอทิงเง้น ให้กับชาวเกอทิงเง้น"[15] Barbara ต้องการสื่อถึงการให้อภัยและการก้าวข้ามความเจ็บปวดจากสงคราม ผลงานของสตรีผู้นี้จึงไม่ได้เป็นเพียงศิลปะดนตรี แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมอีกด้วย อีกนัยหนึ่ง กล่าวได้ว่า Barbara อาศัยดนตรีและบทเพลงเป็นพลังทางวัฒนธรรมมาต่อสู้เพื่อสร้างความสุขให้กับสังคม

2.4 สาย M4 สถานี Bagneux – Lucie Aubrac (1912-2007)

สถานี Bagneux – Lucie Aubrac อยู่ถัดจากสถานี Barbara วิธีการได้มาซึ่งชื่อสถานีมีรูปแบบเดียวกันกับสถานี Barbara จากบรรดาชื่อที่ประชาชนเสนอมาพบว่ามีชื่อของสตรีจำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ Bagneux - Nina Simone และ Bagneux - Lucie Aubrac ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพยายามขององค์กรขนส่งแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ในการยกย่องสตรีที่เป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ การลงคะแนนเลือกชื่อสถานีจัดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันกับการลง

[15] แปลเรียบเรียงจากเพลงต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสความว่า *Et lorsque sonnerait l'alarme. S'il fallait reprendre les armes. Mon cœur verserait une larme. Pour Göttingen, pour Göttingen*.

มติเลือกชื่อสถานี Barbara ผลปรากฏว่าชื่อ Bagneux - Lucie Aubrac ได้รับเลือกอย่างเป็นทางการ

Lucie Aubrac เป็นทั้งครูผู้รักการสอนประวัติศาสตร์ นักเคลื่อนไหวและผู้ร่วมขบวนการต่อต้านการยึดครองของเยอรมนีในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีบทบาทสำคัญในการต่อสู้เพื่ออิสรภาพของฝรั่งเศส เริ่มจากการร่วมขบวนการ “ยุวชนคอมมิวนิสต์” (Mouvement Jeunes Communistes de France) และร่วมขบวนการต่อต้านการยึดครองของทหารเยอรมันในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งนี้ เธอเป็นที่รู้จักในด้านความกล้าหาญและการเสียสละเพื่อช่วยเหลือนักเคลื่อนไหวที่ถูกไล่ล่าโดยทหารนาซีเยอรมัน ตัวอย่างสำคัญคือการช่วย Raymond Aubrac สามีของเธอหลังถูกจับกุมถึงสองครั้ง แต่เธอก็สามารถช่วยให้เขาหลบหนีได้สำเร็จ ขณะที่เบื้องหน้า Lucie Aubrac คือครูสอนประวัติศาสตร์ อันที่จริง Aubrac ไม่ใช่นามสกุลที่แท้จริงของทั้งคู่ นามสกุลก่อนถูกทหารเยอรมันตามล่าคือ Samuel แม้สงครามจะสิ้นสุดลง แต่ Lucie และ Raymond ยังคงใช้นามสกุล Aubrac ต่อไป (Académie de Versailles, 2013, pp. 1-2)

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 Lucie Aubrac ยังคงอุทิศตนเพื่อสนับสนุนสิทธิมนุษยชนและสันติภาพทั้งในประเทศและในระดับสากล เธอมีส่วนร่วมก่อตั้งขบวนการสันติภาพ (Mouvement de la Paix) หน่วยงานของฝรั่งเศสที่ก่อตั้งขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอย่างสันติโดยปราศจากความขัดแย้งและสงคราม ต่อมาได้ทำงานร่วมกับองค์การนิรโทษกรรมสากล เธอใช้ประสบการณ์จากการต่อสู้ในช่วงสงครามเป็นแรงบันดาลใจในการรณรงค์ปกป้องผู้ที่ถูกกดขี่และผู้ที่เผชิญกับความอยุติธรรมในหลายประเทศ หลังเกษียณอายุ เธอเดินทางไปบรรยายสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของเสรีภาพและสันติภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศ ค.ศ. 1984 Lucie Aubrac นำประสบการณ์จากสงครามและเรื่องราวการเรียกร้องอิสรภาพมาถ่ายทอดในหนังสืออัตชีวประวัติเรื่อง **Ils partiront dans l'ivresse** (Rabbia, 2007, pp. 3-4) ด้วยความมุ่งมั่นในอุดมการณ์ ส่งผลให้สตรีผู้นี้เป็นสัญลักษณ์ของความกล้าหาญและความเสียสละในการต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน

2.5 สาย M7 สถานี Pierre et Marie Curie (1867-1934)

สถานี Pierre et Marie Curie อ้างอิงมาจากชื่อ-นามสกุลสองสามีภรรยานักเคมีฟิสิกส์รางวัลโนเบล เปิดให้บริการครั้งแรกในปี ค.ศ. 1946 แต่ชื่อเดิมเขียนเพียงสั้น ๆ ว่า Pierre Curie ตั้งอยู่บริเวณชานกรุงปารีส (Rayman78, 2017) ขณะนั้น การตั้งชื่อสถานียังคงยึดหลักการเดิมคือตั้งชื่อตามสถานที่ ๆ ใกล้เคียง สถานีดังกล่าวตั้งอยู่ตรงบริเวณถนน Pierre Curie ชื่อถนนนี้ยังปรากฏในกลางกรุงปารีสอีกแห่งด้วย แต่กลับไม่พบถนนที่มีชื่อ Marie Curie จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1967 ซึ่งตรงกับร้อยปีชาตกาลของ Marie Curie มีการเพิ่มชื่อของเธอ

ต่อท้ายชื่อสามี (Le Musée Curie, 2022, p. 19) จึงปรากฏชื่อถนน Pierre et Marie Curie ดังที่ผู้คนในยุคหลัง ๆ ได้สัญจรไปมา ตามแผนการปรับปรุงสถานีรถไฟใต้ดินขององค์กรขนส่งมวลชนปารีส สถานี Pierre Curie ปิดปรับปรุงในวันที่ 31 มกราคม ค.ศ. 2007 และเปิดให้บริการอีกครั้งในวันที่ 8 มีนาคม ปีเดียวกัน ทางเดินในสถานีและระบบไฟส่องสว่างบนชานชาลาได้รับการปรับโฉมใหม่ และสถานีแห่งนี้มีชื่อใหม่ว่า Pierre et Marie Curie (Ligne 7 du métro de Paris, 2025) ชื่อใหม่นี้สะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญกับสตรีผู้มีคุณูปการต่อประเทศฝรั่งเศส และเมื่อพิจารณาจากวันที่ประกาศเปิดใช้สถานีพร้อมชื่อใหม่สามารถยืนยันได้ว่าสังคมฝรั่งเศสเปิดรับความเท่าเทียมของสตรีมากขึ้น เนื่องจากวันที่ 8 มีนาคมเป็นวันสิทธิสตรีสากล

หากย้อนกลับไปในประวัติการมอบรางวัลโนเบลด้านวิทยาศาสตร์ Marie Curie เป็นเพียงสตรีคนเดียวที่ได้รับรางวัลโนเบลถึงสองรางวัล ได้แก่ รางวัลโนเบลสาขาฟิสิกส์ในปี ค.ศ. 1903 พร้อมกับ Pierre และสาขาเคมีในปี ค.ศ. 1911 จากผลงานที่สร้างคุณูปการต่อวงการแพทย์และต่อคุณภาพการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะการใช้รังสีเอกซ์ตรวจร่างกายและการใช้ธาตุเรเดียมในการฉายแสงรักษามะเร็ง ทั้งสองคนสร้างชื่อเสียงให้ประเทศฝรั่งเศส ชื่อของ Marie Curie จึงเหมาะสมที่จะได้รับการเชิดชูต่อสาธารณชนเคียงคู่กับชื่อของ Pierre ปัจจุบันร่างของ Marie Curie ได้รับการบรรจุไว้ในวิหาร Panthéon รัฐบาลฝรั่งเศสได้วางแท่นบรรจุโลงศพของ Marie ไว้ด้านบนของแท่นที่ใช้บรรจุร่าง Pierre

3. สถานีรถราง

3.1 สาย T2 สถานี Jacqueline Auriol (1917-2000)

สถานี Jacqueline Auriol อ้างอิงจากชื่อของสตรีที่ได้รับฉายาว่าเป็นผู้หญิงที่เร็วที่สุดในโลก ซึ่งเป็นฉายาที่เรียกขานในบทความของหนังสือ **Les oubliés de l'histoire** (Le Naour, 2017, p. 6) เธอเป็นนักบินที่มีชื่อเสียงและเป็นลูกสะใภ้ของ Vincent Auriol ประธานาธิบดีสาธารณรัฐฝรั่งเศสช่วงปี ค.ศ. 1947-1954 ซึ่งตำแหน่งสะใภ้ของเธอผู้นี้เป็นภาพที่ปรากฏในสังคมฝรั่งเศสเป็นส่วนใหญ่ในขณะนั้น อันที่จริงชีวิตของ Jacqueline Auriol มีไว้เพื่อการบินขณะเล่นที่สวนของครอบครัวตอนเป็นเด็ก ซึ่งดูจะเล่นผาดโผนกว่าคนอื่น ๆ เธอประกาศออกมาว่า "นี่เป็นการข้ามมหาสมุทรแอตแลนติค" และได้ปีนป่ายโยนตัวจากต้นไม้ต้นหนึ่งไปยังอีกต้นหนึ่งไปมา โดยเท้าไม่ได้แตะพื้นดินเลย (Le Naour, 2017, p. 6) เธอมักจะมองบนท้องฟ้าบ่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เธอทำตามความฝันได้สำเร็จเมื่อได้รับใบอนุญาตนักบินทหารในปี ค.ศ. 1950 คุณสมบัติดังกล่าวเปิดโอกาสให้ Jacqueline Auriol ได้เป็นนักบินทดสอบหญิงคนแรก และเป็นคนแรกของกลุ่มที่บินข้ามกำแพงเสียงและสร้างสถิติโลกความเร็วถึง 5 ครั้งในช่วงทศวรรษ 1950 และ 1960 (Wikipedia contributors, 2024) และในปี ค.ศ. 1965 เธอขึ้นบินทดสอบให้กับเครื่องบินเจ็ทธุรกิจ Mytères 20 ของบริษัท Dassault

โดยทำความเร็วได้ 859 กิโลเมตร/ชั่วโมง นับเป็นการทำลายสถิติของเครื่องบินประเภทนี้ที่เคยบันทึกไว้ (Le Naour, 2017, p. 25) นอกจากนี้ เธอยังร่วมก่อตั้งสถาบันการบินและอวกาศในปี ค.ศ. 1983 (Wikipedia contributors, 2024) เห็นได้ว่าความมุ่งมั่นและการเปิดโอกาสของสมาชิกในครอบครัวเป็นกุญแจสำคัญให้เกิดความสำเร็จที่สตรีคนหนึ่งพึงได้รับ

3.2 สาย T2 สถานี Suzanne Lenglen (1899-1938)

สถานี Suzanne Lenglen อ้างอิงจากชื่อของยอดนักเทนนิสสาวชาวปารีส ผู้เป็นพ่อให้การสนับสนุนเล่นกีฬาประเภทนี้อย่างเต็มที่ตั้งแต่การจัดหาซื้อไม้เทนนิส เป็นผู้ฝึกซ้อมและหาครูฝึกหัดให้ พ่อของ Suzanne ผู้มีความเชื่อมั่นว่าผู้หญิงสามารถทำสิ่งนี้ได้เหมือนกับผู้ชาย และลูกสาวของเขาได้แสดงให้ทุกคนเห็น (Clerici, 1984, pp. 13-16) Suzanne Lenglen มีชื่อเสียงการเป็นแชมป์โลก ค.ศ. 1914 ขณะอายุเพียง 15 ปี หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เธอเป็นแชมป์โลก 6 สมัย ได้รับเหรียญจากการแข่งโอลิมปิก 3 เหรียญ ได้แก่ เหรียญทอง 2 เหรียญ และทองแดง 1 เหรียญ อีกทั้งยังเป็นแชมป์ฝรั่งเศสและแชมป์วิมเบิลดันอย่างละ 6 สมัย (Schor, 2009, p. 2) นอกจากชื่อเสียงด้านกีฬาเทนนิสแล้ว เธอยังเป็นสตรีผู้นำด้านแฟชั่นโดยสวมเสื้อผ้าที่ผ่านการตัดเย็บชั้นสูง หากมองย้อนกลับไปในสังคมฝรั่งเศสช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 นับว่าเธอมีความคิดเป็นอิสระ โดยเลือกแต่งโฉมหน้าให้โดดเด่นในเวลาลงแข่ง และกล้ายกแชมเปญดื่มอึกใหญ่ต่อหน้าสาธารณชน (Schor, 2009, p. 3) กล่าวได้ว่า Suzanne Lenglen ก้าวข้ามบรรทัดฐานทั่วไปของสตรีในยุคนั้น

3.3 สาย T3a สถานี Maryse Bastié (1898-1952)

สถานี Maryse Bastié อ้างอิงจากชื่อของนักบินหญิงคนสำคัญของฝรั่งเศส เธอเป็นสตรีคนแรกที่มีชื่อปรากฏในสถานีรถรางของแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ เนื่องจากสถานีแห่งนี้เปิดให้บริการพร้อมการเปิดเดินขบวนรถสาย T3a ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2006 ซึ่งก่อนที่สถานี Suzanne Lenglen และ Jacqueline Auriol ส่วนต่อขยายของรถรางสาย T2 เปิดให้บริการ Maryse Bastié มีชื่อเสียงจากการบินทำลายสถิติโลกในการบินระยะเวลานานถึง 27 ชั่วโมง ด้วยเครื่องบินประเภท Caudron Simoun ในปี ค.ศ. 1929 สองปีถัดมา บินจากฝรั่งเศสไปยังรัสเซียเป็นระยะทางถึง 3,000 กิโลเมตรได้สำเร็จ ซึ่งแสดงถึงความสามารถทางการบินในยุคที่เทคโนโลยียังมีข้อจำกัดอยู่มาก ในปี ค.ศ. 1936 เธอสร้างสถิติใหม่อีกครั้งด้วยการบินข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกใต้เพียงลำพังภายในเวลา 12 ชั่วโมง 5 นาที (Mayniel, 2018) นอกจากนี้ เธอยังเป็นสตรีผู้มีสำนึกรักชาติ จากเอกสารกองประวัติศาสตร์ กระทรวงกลาโหม เผยให้เห็นความมุ่งมั่นดังกล่าวเมื่อปรากฏหนังสือแจ้งเจตจำนงการเข้าร่วมกองกำลังเสริมทหารหญิงประจำกองทัพอากาศ ลงวันที่ 24 เมษายน ค.ศ. 1944 (Service historique de la Défense, 2020, p. 6) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเธอพร้อมใช้ศักยภาพของตนมาปลดแอกประเทศฝรั่งเศสขณะที่ตกอยู่ภายใต้กองทัพนาซีเยอรมัน ด้านสิทธิสตรี Maryse Bastié มีบทบาทสำคัญในการ

สนับสนุนสิทธิสตรีในฝรั่งเศส โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยร่วมกับนักเคลื่อนไหวหญิงคนอื่น ๆ (Musée Carnavalet, 2022, p. 12) ดังนั้น เธอจึงเป็นสตรีสำคัญคนหนึ่งที่ผลักดันให้ผู้หญิงในประเทศฝรั่งเศสมีสิทธิเลือกตั้งเท่าเทียมกับผู้ชาย นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1944 เป็นต้นมา

3.4 สาย T3b สถานี Anna de Noailles (1876-1933)

สถานี Anna de Noailles อ้างอิงจากชื่อนักเขียนและกวีผู้มีผลงานโดดเด่นช่วงปลายศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 เป็นผู้ร่วมก่อตั้งรางวัลวรรณกรรม le Prix de la Vie heureuse ซึ่งเป็นรางวัลวรรณกรรมสำคัญรางวัลหนึ่งของประเทศฝรั่งเศส มอบให้กับผลงานวรรณกรรมที่โดดเด่นทางศิลปะและอารมณ์ความรู้สึกที่ลึกซึ้งในชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะผลงานจากนักเขียนหญิง ปัจจุบันคือ Le Prix Femina ซึ่งถือได้ว่าเป็นก้าวสำคัญในการส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงในวงการวรรณกรรมฝรั่งเศส (Ducas, 2003, pp. 47-50) ในปี ค.ศ. 1931 Anna de Noailles ได้รับอิสริยาภรณ์ Légion d'honneur ชั้น Commandeur นับว่าเป็นสตรีคนแรกที่ได้รับเกียรติชั้นสูงจากรัฐบาลฝรั่งเศส (La Grande Chancellerie, 2017) และเพื่อยกย่องบทบาทของเธอในแวดวงวรรณกรรม ราชบัณฑิตยสถานฝรั่งเศสมีมติยอมรับการจัดตั้งรางวัล Le Prix Anna-de-Noailles เมื่อปี ค.ศ. 1994 เพื่อมอบให้กับนักเขียนที่มีผลงานโดดเด่นในด้านการใช้ภาษาและความสามารถในการสื่อสารอารมณ์ผ่านคำพูด (lyrique) รางวัลนี้จัดอยู่ในสาขาวรรณกรรมและปรัชญา (Académie française, 2024b, p. 18) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า Anna de Noailles เป็นบุคคลสำคัญที่สนับสนุนบทบาทของผู้หญิงในวงการวรรณกรรมและศิลปะฝรั่งเศสได้เป็นอย่างดี

3.5 สาย T3b สถานี Anny Flore (1912-1985)

สถานี Anny Flore อ้างอิงจากชื่อของนักร้องและนักแสดงที่ได้รับความนิยมอย่างมากในฝรั่งเศสช่วงกลางศตวรรษที่ 20 โดยเธอเริ่มต้นอาชีพจากการเป็นนักออกแบบเสื้อผ้าและนางแบบ ก่อนจะกลายเป็นนักร้อง โดยมีผลงานที่โดดเด่น เช่น เพลง “Deux sous de violettes” และผลงานเพลงชุด “Mon cahier de chansons” ซึ่งเป็นการนำเพลงจากสมุดบันทึกของเธอที่เคยเขียนข้อความจากเพลงของ Berthe Sylva นักร้องหญิงในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 มาเรียบเรียงใหม่ ผลงานนี้ทำให้เธอได้รับการยอมรับและกลายเป็นศิลปินคนสำคัญในวงการเพลงฝรั่งเศส (Anny Flore, 2024)

3.6 สาย T3b สถานี Marguerite Long (1874-1966)

สถานี Marguerite Long เป็นชื่อของนักเปียโนหญิงที่มีชื่อเสียงระดับโลกและเป็นบุคคลสำคัญของวงการดนตรีคลาสสิกฝรั่งเศส เธอเป็นอาจารย์ที่สถาบันดนตรี Conservatoire de Paris และมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ผลงานของนักแต่งเพลงฝรั่งเศส เช่น Gabriel Fauré, Claude Debussy และ Maurice Ravel ต่อมา เธอได้ก่อตั้งโรงเรียนดนตรี

ของตนเองร่วมกับ Jacques Thibaud ซึ่งเป็นที่มาของการสร้างการแข่งขันดนตรีระดับนานาชาติชื่อว่า Concours Long-Thibaud-Crespin ในปี ค.ศ. 1943 และยังเป็นการแข่งขันที่ยิ่งใหญ่สำหรับนักดนตรีรุ่นใหม่จนถึงปัจจุบัน (Marguerite Long, 2025) กล่าวได้ว่าความสามารถของเธอจึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมดนตรีคลาสสิกฝรั่งเศสให้เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ

3.7 สาย T3b สถานี Thérèse Pierre (1908-1943)

สถานี Thérèse Pierre อ้างอิงจากชื่อสตรีคนสำคัญในขบวนการต่อต้านนาซีเยอรมันในฝรั่งเศสช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เธอมีบทบาทสำคัญในฐานะครูและแกนนำกลุ่มต่อต้านเยอรมันในเมือง Fougères โดยทำหน้าที่จัดการขนส่งอาวุธ เอกสารลับ และสนับสนุนกลุ่มต่อต้านอย่างเต็มที่ แม้เธอจะถูกจับโดยหน่วย Gestapo ในปี ค.ศ. 1943 แต่เธอยังคงปกป้องข้อมูลของเครือข่ายจนกระทั่งเสียชีวิตจากการถูกทรมานในคุก หลังสงครามเธอได้รับเหรียญเกียรติยศ Croix de Guerre และ Médaille de la Résistance พร้อมการตั้งชื่อโรงเรียนในเมือง Fougères ตามชื่อของเธอ รวมถึงการติดตั้งแผ่นจารึกหลายแห่งในฝรั่งเศสเพื่อยกย่องเชิดชูในความเสียสละของ Thérèse Pierre นอกจากนี้ สารคดี Où sont nos amoureuses ? ของ Robin Hunzinger และหนังสือ Elles vivaient d'espoir ของ Claudie Hunzinger ยังได้เปิดเผยเรื่องราวชีวิตส่วนตัวของเธอที่เคยถูกมองข้าม อาทิ ความสัมพันธ์ของ Thérèse Pierre กับหญิงสาวคนรัก (Thérèse Pierre, 2025) เห็นได้ว่าThérèse Pierre เป็นครูสตรีมีสำนึกรักชาติ หากเธอมีชีวิตรอดหลังจากการทรมานในคุก เธอคงจะได้ทำหน้าที่ครูผู้สอนเรื่องสิทธิและเสรีภาพแก่ลูกศิษย์อีกหลายรุ่น ดังที่ Louise Michel และ Lucie Aubrac ได้กระทำ

6. บทสรุป

การวิจัยเรื่อง "สถานีขนส่งทางรางในแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์: ชื่อและภาพสะท้อนพื้นที่สตรีในฝรั่งเศส" นอกจากจะช่วยให้เราบอกเล่าความเป็นมาและการให้ความสำคัญของสตรีนิยมในแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ตั้งแต่ระยะเริ่มแรกจนถึงปัจจุบันแล้ว งานดังกล่าวยังสามารถช่วยอธิบายเกี่ยวกับการสะท้อนภาพลักษณ์และบทบาทของสตรีในพื้นที่ขนส่งสาธารณะ การตั้งชื่อสถานที่โดยอิงชื่อบุคคลมีอิทธิพลต่อจิตวิทยาของชุมชน เนื่องจากชื่อสถานที่มักทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของความภาคภูมิใจในชุมชน และช่วยรักษาความทรงจำเกี่ยวกับบุคคลสำคัญในสังคม

ในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา ชื่อของสตรีได้ปรากฏในสถานที่ต่าง ๆ อันเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการสตรีนิยมที่มุ่งเพิ่มคุณค่าในการมองเห็นสตรีในพื้นที่สาธารณะตามโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตกรุงปารีส ซึ่งเป็นพยานที่สะท้อนถึงความปรารถนาของผู้นำ

องค์กรที่จะยกย่องสตรีผู้มีส่วนในการต่อสู้ทางสังคมหรือความก้าวหน้าครั้งสำคัญ สะท้อนถึงการยอมรับบทบาทของสตรีและความพยายามที่จะผลักดันให้สังคมฝรั่งเศสมีความเท่าเทียมทางเพศมากยิ่งขึ้น

การนำชื่อสตรีที่เป็นวีรสตรีมาตั้งชื่อสถานที่หรือสิ่งปลูกสร้างได้สะท้อนถ่ายถึงการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและความปรารถนาที่เพิ่มขึ้นในการบูรณาการผู้หญิงเข้ากับมรดกที่จับต้องไม่ได้ของสังคม ด้วยการแสดงความเคารพต่อบุคคลเหล่านี้ ชื่อสถานที่จึงกลายเป็นเครื่องหมายอันทรงพลังของความทรงจำส่วนรวมและเครื่องมือทางการศึกษาสำหรับคนรุ่นต่อ ๆ ไป กล่าวได้ว่าการศึกษาวิจัยนี้สามารถเชื่อมโยงกับการศึกษาด้านการจัดการพื้นที่สาธารณะในสังคมฝรั่งเศส

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบข้อสังเกตอย่างหนึ่งว่าในบรรดารายชื่อสถานีขนส่งทางรางในแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์จำนวนมากกว่า 500 ชื่อ กลับไม่ปรากฏชื่อของ Simone de Beauvoir นักเขียนสตรีแห่งคริสต์ศตวรรษที่ 20 ผู้สร้างสรรค์ผลงานเพื่อกระตุ้นให้สังคมสำนึกถึงสิทธิสตรี และ Marguerite Youcenar ราชบัณฑิตหญิงคนแรกของประเทศฝรั่งเศส เป็นไปได้หรือไม่ว่าวีรสตรีในมุมมองของผู้คนในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ต้องลงมาเดินขบวนเพื่อแสดงพลังเคลื่อนไหวให้สังคมอย่างเป็นรูปธรรม หรือต้องเคยเป็นผู้ออกมารวมพลังปกป้องประเทศฝรั่งเศสให้พ้นจากภัยสงคราม ผู้วิจัยหวังว่าสักวันหนึ่งจะปรากฏชื่อสตรีทั้งสองท่านบนป้ายสถานีขนส่งทางแห่งแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ เพราะปลายปากกาที่จดจารในวรรณกรรมเสมือนเป็นอาวุธชนิดหนึ่งเป็นอาวุธทางปัญญาที่พร้อมด้วยสาระและอรรถรสที่จรดผ่านปลายปากกาสามารถกระตุ้นพลังในสังคมได้

7. ประโยชน์จากงานวิจัย

บทความวิจัยเรื่องสถานีขนส่งทางรางในแคว้นอีล-เดอ-ฟร็องส์ : ชื่อและภาพสะท้อนพื้นที่สตรีในฝรั่งเศสให้ประโยชน์ทางวิชาการด้านความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมฝรั่งเศสและวิวัฒนาการของสังคมฝรั่งเศส โดยเฉพาะเรื่องการเป็นแบบอย่างในการดำเนินการเกี่ยวกับการจรรโลงสิทธิและคุณค่าของสตรีผู้สร้างคุณูปการต่อสังคมและประเทศชาติ สาระจากบทความวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาด้านสังคมและวัฒนธรรมชนชาติฝรั่งเศส ประเทศฝรั่งเศสยุคปัจจุบัน และพัฒนาการสตรีนิยมในฝรั่งเศส หรืออาจเป็นหัวข้อหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ด้านยุโรปศึกษา

8. กิตติกรรมประกาศ

ท้ายนี้ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณหลักสูตรศิลปศาสตรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่จัดสรรทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์วิกรานต์ นามผาดอนที่อนุเคราะห์แปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

เอกสารอ้างอิง

กันตพงศ์ จิตต์กล้า. (2563). สถานีรถไฟใต้ดินในปารีส : ชื่อและภาพสะท้อนความเป็นชาตินิยมของฝรั่งเศส, *วารสารภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม, 9*(1), 212-238. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/gshskku/article/view/243422

โอพาร รัตนภักดี. (2565). คุณค่าของภูมินามหมู่บ้านในจังหวัดน่าน, *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 42*(2), 82-96. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:185387

Académie de Versailles. (2013). Portrait n° 4 : Lucie Aubrac, professeur et résistante. *1 Jour 1 Actu.* https://www.ac-versailles.fr-media-download

Académie française. (1798). *Dictionnaire de l'Académie française, tome premier (*5e édition). J.J. Smith et Cie.

Académie française. (2024a). *Homme*. https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A9H0850

Académie française. (2024b). *Prix et Concours 2025*. Imprimerie Beaudouin.

Anny Flore. (2024, septembre 17). In *Wikipédia, l'encyclopédie libre.* http://fr.wikipedia.org/w/index. php?title=Anny_Flore&oldid=218705542.

Arte-TV. (2011). *Au Bonheur des Dames, l'invention du grand magasin* (pp. 23–30). https://vodstorage.arte.tv/educarte/attachedfiles/110413_af2.PDF

Astro, A. (2009). Barbara (Monique Andrée Serf). *Shalvi/Hyman Encyclopedia of Jewish Women*. https://jwa.org/encyclopedia/article/barbara-monique-andree-serf

Boulvain, S. (2019). *Louise Michel : Une vie d'engagements* (pp. 1-10). Centre d'éducation populaire André Genot. https://www.cepag.be/sites/default/files/publications/analyse_cepag_-_juillet_ 2019_-_louise_michel.pdf

Butler, B. (2014, 27 March). *Métroféminin.* https://travelbetweenthepages.com/2014/03/27/metro-feminine/.

Clerici, G. (1984). *Suzanne Lenglen : La diva du tennis.* Éditions Rochevignes.

Compagnie du chemin de fer métropolitain de Paris. (1939). *Métro : Plan officiel du réseau.* Imprimerie Hénon.

Conquy, M. (2018). Des stations de tramway portent leur nom : Connaissez-vous les grandes femmes du T3 ? *Ça m'intéresse.* https://www.caminteresse.fr/culture/tramway-t3-paris-femmes-maryse-bastie-severine-delphine-seyrig-qui-sont-ces-femmes-qui-ont-donne-leur-nom-aux-stations-du-t3-1157077/.

Develey, A. (2017, décembre 14). D'où vient Barbès-Rochechouart ?, *Le Figaro*. https://www.lefigaro.fr/langue-francaise/quiz-francais/2017/10/08/37004-20171008ARTFIG00001-d-o-vient-barbes-rochechouart.php

Dhers, G. (2019, décembre 21). Maryse Bastié : Une carrière et une vie de très haut vol 1. *Libération*. https://www.liberation.fr/sports/2019/12/21/maryse-bastie-une-carriere-et-une-vie-de-tres-haut-vol-1_1769710/

Dhers, G. (2019, décembre 28). Maryse Bastié : Une carrière et une vie de très haut vol 2. *Libération.* https://www.liberation.fr/sports/2019/12/28/maryse-bastie-une-carriere-et-une-vie-de-tres-haut-vol-2_1770167/

Douzou, L. (2009). *Lucie Aubrac*. Perrin.

Ducas, S. (2003). Le prix Femina : La consécration littéraire au féminin. *Recherches féministes, 16*(1) 2003, 43-95.

Gouvernement du Premier ministre Gabriel Attal. (2024). *10 portraits d'héroïnes de la Résistance.* https://www.info.gouv.fr/actualite/10-portraits-dheroines-de-la-resistance.

Guichet du savoir. (2008). *Station de Vallier.* https://www.guichetdusavoir.org/question/voir/23723.

Île-de-France Mobilités. (2018a). *Europe – Simone Veil : La station de métro rebaptisée en hommage à la première présidente du Parlement européen.* https://www.iledefrance-mobilites.fr/actualites/europe-simone-veil-station-de-metro-rebaptisee-hommage-a-premiere-presidente-parlement-europeen

Île-de-France Mobilités. (2018b). *Les Habitants ont le pouvoir : Je vote pour le nom des stations !.* https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=http%3A%2F%2Fprolongement-m4.fr%2Fvote-pour-nom-stations#federation=archive.wikiwix.com&tab=url

Institut de France. (1981). *Discours prononcés dans la séance publique tenue par L'Académie française pour la réception de Madame Marguerite Yourcenar.* Typographie de Firman-Didot et Cie.

Kléiber, M.-A. (2015). Gare, tramway : Rosa Parks s'est fait un nom dans le 19e. *Le Journal du Dimanche.* https://www.lejdd.fr/Societe/Gare-tramway-Rosa-Parks-s-est-fait-un-nom-dans-le-19e-762839-3049964.

La Grande Chancellerie. (2017, 20 février). *Anna de Noailles au musée.* https://www.legiondhonneur.fr/fr/ actualites/anna-de-noailles-au-musee/1104/2

Lamming, Cl. (2017). *L'Histoire du métro parisien de 1900 à nos jours.* Éditions Atlas.

Le Musée Curie. (2022). *Le Musée Curie d'hier et d'aujourd'hui.* https://musee.curie.fr/.uploads/2022-09/20220906_museecurie_brochure_21x21cm_17_web_hd-77441ae2.pdf

Le Naour, J.-Y. (2017). Jacqueline Auriol : la femme la plus rapide du monde. *Les oubliés de l'histoire* (pp. 9–26). Flammarion

Le Robert. (2024). *Homme*. https://dictionnaire.lerobert.com/definition/homme.

Ligne 7 du métro de Paris. (2025, janvier 2). *Histoire de la ligne 7 du métro de Paris* Wikipédia, l'encyclopédie libre. http://fr.wikipedia.org/w/index.php?title=Ligne_7_du_m%C3%A9tro_de_ Paris&oldid=22172 2562

Marguerite Long. (2025, février 1). *Wikipédia, l'encyclopédie libre.* http://fr.wikipedia.org/w/index.php ? title=Marguerite_Long&oldid=222602869.

Mayniel, S. (2018). Le 30 décembre 1936 dans le ciel : Traversée de l'Atlantique Sud : vol record pour Maryse Bastié. *Air Journal.* https://www.air-journal.fr/2021-12-30-le-30-decembre-1936-dans-le-ciel-maryse-bastie-plus-rapide-que-batten-5232576.html

Missika, D. (2018). *Les Inséparables : Simone Veil et ses sœurs.* Éditions Seuil.

Monteil, Cl. (2006). *Simone De Beauvoir-Côté femme.* Timée-Éditions.

Musée Carnavalet. (2022). *Groupe du champ social : Parisiennes citoyennes* (pp. 1-22). https://www.carnavalet.paris.fr/sites/default/files/2022-10/dossier_champ_ social_-_visite_en_autonomie_de _lexposition_parisiennes_citoyennes.pdf

Osez le féminisme. (2015, 26 août). *FémiCité : Osez le féminisme ! rend leur place aux femmes illustres dans la ville*. https://osezlefeminisme.fr/femicite-osez-le-feminisme-rend-leur-place-aux-femmes-illustres-dans-la-ville/.

Pégorier, A. (2006). *Les noms de lieux en France : Glossaire des termes dialectaux* (3e édition remise à jour par Sylvie Lejeune et Élisabeth Calvarin). Institut géographique national.

Quibell, J. (2022). *La femme qui chante : Barbara chante Barbara, le devenir féminin dans la chanson française* (Ph.D. Proposal, French Literarture, Language and Culture). University of Victoria.

Rabbia, M. (2007). *Les femmes de la Résistance : l'histoire de Lucie Aubrac*. https://clg-genevoix-montrouge.ac-versailles.fr/IMG/pdf/lucie_aubrac_mathis_rabbia_3eme_c.pdf

RATP. (2023). *Place aux femmes du T3*. https://www.ratp.fr/decouvrir/coulisses/au-quotidien/place-aux-femmes-du-t3.

Rayman78. (2017). *Plan du métro de Paris 1946.* https://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier : Plan_ metro_ Paris_1946.jpg

Ripa, Y. & Thébaud, F. (2022). *La condition des femmes de 1789 à nos jours (The status of women from 1789 to the present day)*, Documentation photographique - Histoire, Dossier N° 8147-2022/3. CNRS Éditions.

Robert, P., Rey-Debove, J. & Rey, A. (2011). *Le Petit Robert 2011 : dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*. Éditions Le Robert.

Schor, R. (2009). Le Tennis à Nice dans la première moitié du XX° siècle : Stratégie touristique et exclusivisme social. *Revue tunisienne des sciences sociales, 46*(137), 1-5.

Seradj, L. (2020). *L'hôpital face à la charité : les dons et legs à l'Assistance publique de Paris (1893-1953).* [Mémoire de master, Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne]. https://dumas.ccsd.cnrs.fr/dumas-02905445v1

Service historique de la Défense. (2020). A partir de la photo, sais-tu retrouver l'armée d'appartenance de Maryse Bastié ?, *Des vies et Des destins*, (pp. 1-11). https://www.servicehistorique.sga.defense.gouv.fr/sites/default/files/2020-04/quiz-maryse_bastie.pdf

Société du Grand Paris. (2011). *Schéma d'ensemble du réseau de transport public du Grand Paris.* https://media-mediatheque.sgp.fr/medias/domain12814/media526/79274-37w3fv5758.pdf

Stjepanovic-Pauly, M. (2007). *Simone de Beauvoir - Une femme engagée.* Imprimerie Bietlot / Éditions du Jasmin.

Thérèse Pierre. (2025, janvier 13). In *Wikipédia, l'encyclopédie libre.* http://fr.wikipedia.org/w/index. php?title=Th%C3% A9r%C3% A8se_ Pierre&oldid=222067480

Tuaillon, G. (2015). Le but et les méthodes de la toponymie. *Nouvelles du CEFP,* Numéro 71, 25-47. https://www.centre-etudes-francoprovencales.eu/bollettini/nouvelles-centre-71-2015-1081.pdf

Valmigère, J.-L. de & Wernert, E. (2022). *La Merveilleuse histoire de Simone Veil.* Éditions Hervé Chopin.

Wikipedia contributors. (2024, September 21). *Jacqueline Auriol*. In *Wikipedia*, The Free Encyclopedia. 2025, https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Jacqueline Auriol&oldid=1246943193

Zoom in on America. (2016). Rosa Parks and Montgomery Bus Boycott. *Zoom in on America*, *12*(135), 1–8.